

ROBERT ZABOROWSKI

Université Paris IV

ADAM KROKIEWICZ

I. DZIEŁA: *Emendationes quaedam Lucretianae*, w: „Eos” 23, 1918, s. 25-33; Lucretius Carus Titus: *De rerum natura liber tertius*, zebrał i tłum. ... [tekst w j z. łac. i polskim]. Uniwersytet Lubelski, Lublin 1921, 80 s.; *De parum perspectiis Lucretii locis quibusdam*, w: *Charisteria Casimiro de Morawski*. Krakowska Spółka Wydawnicza, Kraków 1922, s. 211-220; [Rec. z:] H. Elzenberg: *Marek Aureliusz. Z historii i psychologii etyki* (1922), w: „Kwartalnik Filozoficzny” 5, 2/1923, s. 275-278; Lukrecjusz Karus Tytus: *O rzeczywisto ci (De rerum natura)*, ksi g sze , tłum. i wst pem poprzedził ..., B. Połoniecki, Lwów i Warszawa 1923, 212 s.; *Przedr. fragm.* 1932; *Wyd. 2 z nowym wst pem* 1958; *O szcz ciu epikurejskim*, w: „Przeł d Humanistyczny” 2, 3/1923, s. 244-275; *O tak zwanej indukcji epikurejskiej*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 1, 3/1923, s. 362-424; *Artykuły Epikura*, tłum.... w: „Przeł d Warszawski” 4, 37/1924, s. 47-51; *Czas i przestrze w filozofii Epikura*, w: „Przeł d Filozoficzny” 27, 23/1924, s. 168-209; *Epikur pozdrawia Menojkeusa*, tłum.... w: „Przeł d Warszawski” 4, 34-35/1924, s. 97-100; *Moment satyryczny w komediach Terencjusza i geneza satyry rzymskiej*, w: „Przeł d Humanistyczny” 4, 2/1925, s. 124-163; [Rec. w j. łac.:] Titus Lucretius Carus. *De rerum natura. Lateinisch und deutsch von H. Diels*, t. 1 *Titi Lucretii Cari De rerum natura. Recensuit, emendavit, supplevit H. Diels* 1923 w: „Eos” 28, 1925, s. 170-176; *Zasada izonomii w filozofii Epikura*, w: „Przeł d Filozoficzny” 28, 34/1925, s. 152-190; „*Złote słowa*” Epikura, tłum.... w: „Przeł d Humanistyczny” 4, 1/1925, s. 95-101; *Gramatyka grecka i łaci ska, jej powstanie, rozwój i stan obecny*, w: „Kwartalnik Klasyczny” 1, 4/1927, s. 299-320; *Przedruk* 1948; *O głównych cz ciach gramatyki i ich stosunku wzajemnym*, w: *Symbolae grammaticae in honorem Joannis Rozwadowski*, t. 1. Gebethner i Wolff, Cracoviae 1927, s. 37-46 (streszczenie francuskie s. 325); *Pirron z Elidy i Timon z Flejuntu*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 5, 4/1927, s. 385-420; *Teologia Epikura*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 5, 1/1927, s. 31-77; *Arkezilaos*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 6, 2/1928, s. 143-176; *De dis Epicuri*, w: „Eos” 32, 1929, s. 91-120; *Karneades*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 7, 4/1929, s. 354-418; *Nauka Epikura*. Nakładem PAU, Kraków 1929, IV + 408 s.; *De duabas Philonis libris Romae scriptis*, w: „Eos” 33, 193-031, s. 395-410; [Rec. z:] E. Bréhier: *La philosophie de Plotin* (1928), w: „Kwartalnik Filozoficzny” 8, 2/1930, s. 245-251; *Sextus*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 8, 4/1930, s. 385-436; *Filon z Larissy i Antio-*

chos z Askalonu, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 9, 3/1931, s. 270-309 i 4/1931, s. 329-366; *Sextusa Empiricus Zarysów Pirro skich ksi ga pierwsza, druga i trzecia*, tłum. i wst pemp poprzedził..., PAU, Kraków 1931, XV + 172 s.; Przedr. fragm. 1968, [wyd. 2] 1971; Przedr. 1998.

De Stoicorum visis perspicuis, w: „Eos” 34, 1932-1933, s. 229-240; *Fizykalna struktura istniejących rzeczy i Wszepot na bogini Ziemia*, w: *Wielka Literatura Powszechna*, t. 5, cz. 1, Nakładem Ksi garni Trzaski, Everta i Michalskiego. Warszawa 1932, s. 529-531, s. 531-532. Przedr. fragm. z Lukrecjusz Karus Tytus: *O rzeczywistości (De rerum natura)* z 1923; *Uwagi o cywilizacji i kulturze starożytnej w związku z kulturą i cywilizacją współczesną*, w: „Muzeum” 47, 3/1932, s. 129-150. Streszczenie francuskie s. 193; [Rec.:] W. Henitz: *Studien zu Sextus Empiricus (1932)*, w: „Kwartalnik Klasyczny” 6, 2/1932, s. 191-194; *O tak zwanej indukcji stoickiej*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 9, 1/1933, s. 25-29, 2/1933, s. 126-158 i 3/1933, s. 240-281. Streszczenie W. Auerbacha: *De l'induction dite stoïcienne*, w: „Studia Philosophica” 1, 1935, s. 464-465; *Pierwsza filozoficzna księga grecka*, w: „Przeł d Filozoficzny” 37, 1/1934, s. 39-68 i odb. Druk P. Pyz, Warszawa 1934, 32 s. Streszczenie W. Auerbacha: *Le premier livre grec de philosophie*, w: „Studia Philosophica” 1, 1935, s. 465; Plotyn: *O pi knie*, tłum.... w: „Marchoń” 1, 2/1934-1935, s. 291-304; [Rec. z:] T. Czeowski: *Jak powstało zagadnienie przyczynowości (Zarys jego rozwoju w filozofii starożytnej)* (1933), w: „Przeł d Filozoficzny” 37, 3/1934, s. 306-310; *Zagadnienia filozofii Anaksymandra. Quaestiones Anaximandreae* [tekst w j. łac.], w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Wydział 1, 26, 1934, s. 51-68 i odb. Druk J. Dziewulski, Warszawa 1934, 18 s.; *Przyczynki Epikurejskie. Vindiciae Epicureae* [1], w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Wydział 1, 28, 1935, s. 93-2 i odb. Druk J. Cotty, Warszawa 1936, 22 s.; *W sprawie polskiego przekładu Zarysów pirro skich Sextusa* [odpowied na rec. W. Auerbacha], w: „Przeł d Filozoficzny” 38, 3/1935, s. 240-248; *Przyczynki Epikurejskie. Vindiciae Epicureae* [2], w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Wydział 1, 30, 1937, s. 84-116 i odb. Druk J. Cotty, Warszawa 1937, 32 s.; Jan Michał Rozwadowski: *Ostatni odczyt Jana Rozwadowskiego* [Prawda ycia] tabl. 1 (Rekonstrukcja), [oprac.]... w: „Kultura i nauka”, [praca zbiorowa], Wyd. Kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1937, s. 117-145 i odb. Druk Kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1937, 29 s.; Jan Michał Rozwadowski: *Prawda ycia*, wydał z papierów po miertnych i wst pemp poprzedził..., Instytut Literacki, Warszawa 1937, CXXII + 131 s.; [Rec. z:] H. Noack: *Symbol und Existenz der Wissenschaft. Untersuchungen zur Grundlegung einer philosophischen Wissenschaftslehre* (1936), w: „Nauka Polska” 23, 1938, s. 278-288; *O czwartym kryterium epikurejskim*, w:

„Przeł d Filozoficzny” 41, 4/1938, s. 384-394; *Uwagi o naukach humanistycznych i ich głównym zadaniu w kulturze współczesnej*, w: „Nauka Polska” 23, 1938, s. 109-122 i odb. Wyd. Kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1938, 12 s.; *The Humanities and their Role in Modern Culture*, w: „Organon” 3, 1939, s. 32-44.

Orficyzm, w: „Sprawozdania PAU” 46, 15/1945, s. 64-65. Wersja francuska *L' orficisme*, w: "Bulletin Intemationel de l'Academie Polonaise des Sciences et des Lettres". Classe de Philologie. Classe d'Histoire et de Philosophie, Sommaire, Janvier-December 1945, Année 1945 (druk 1953), s. 55-57; *Pierwszy polski przekład „Ennead”*, w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Wydział J zykoznawstwa i historii filozofii”, 33-38, 1940-1945, s. 35; *Kultura i cywilizacja*, w: „Tygodnik Warszawski” 2, 18/1946, s. 34; Porfirius: *(O yciu Plotyna i ukladzie jego ksi g, tłum....* w: „Meander” 2, 6/1947, s. 337-362; *Studia orfickie*. Trzaska, Evert i Michalski, Warszawa 1947, 90 s. Wyd. 2 w: *Dzieła*, tom II, Aletheia, Warszawa 2000, s. 578; *Geneza atomizmu*, w: „Meander” 3, 1/1948, s. 10-26. Streszczenie w: „Sprawozdania PAU” 48, 9/1947, s. 343-347; *Gramatyka grecka i łaci ska, jej powstanie, rozwój i stan obecny*, w: „Paideia” 1/1948, s. 45-54 i 12/1949, s. 11-20. Przedr. z 1927; *Heraklit*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 17, 12/1948, s. 1-26. Streszczenie w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Wydział 1, 41, 1948, s. 46-52; *Kodeksy, wydania, przekłady „Ennead”*, w: „Meander” 3, 3/1948, s. 160-179 i 4/1948, s. 212-219; *O logice stoików*, w: „Kwartalnik Filozoficzny” 17, 34/1948, s. 173-197. Streszczenie *Logika stoików*, w: „Sprawozdania z posiedze Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, Wydział 1, 41, 1948, s. 95-99; *Tales i narodziny filozofii greckiej*, w: „Przeł d Historyczny” 37, 1948, s. 83-91. Streszczenie w: „Sprawozdania z posiedze Wydziału I J zykoznawstwa i historii literatury Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, 40, 1947, s. 912; *Nauka Plotyna*, w: „Meander” 4, 12/1949, s. 23-49; *Protagoras i Gorgiasz*, w pracy zbior.: *Epoka Peryklesa*. PZWS, Warszawa 1949, s. 65-86; *O „wielkodusznym człowieku” Arystotelesa*, w: „Meander” 5, 1/1950, s. 39-48; *Prawo „skruszonego serca” (thymos damastheis) w „Iliadzie”*, w: „Meander” 5, 6-7/1950, s. 382-394. Streszczenie w: „Sprawozdania PAU” 51, 4/1950, s. 176-179; *Dwie „cnoty” bohaterów Homera*, w: „Meander” 6, 1/1951, s. 18-34. Streszczenie w: „Sprawozdania PAU” 51, 9/1950, s. 552-557; *O Mojrze Homera*, w: „Meander” 6, 3-4/1951, s. 127-141. Streszczenie w: „Sprawozdania PAU” 52, 1/1951, s. 38; *Odyseja*, w: „Meander” 6, 8-9/1951, s. 379-398; [Rec. z:] *Titi Lucretii Cari De rerum natura libri sex*, ed. C. Bailey, 1947 w: „Eos” 45, 1/1951, s. 157-162; *Etyka Demokryta*, w: „Sprawozdania PAU” 53, 3/1952, s. 114-118; *Kwestia Homerowa*, w: „Meander” 7, 4-5/1952, s. 210-215.

Ludzie i bogowie w pie niach Homera, w: „Meander” 7, 6-7/1952, s. 267-289; *Walka Platona z mniejszymi sokratykami*, w: „Meander” 7, 1/1952, s. 31-42; *Elegie Teognisa*, w: „Eos” 47, 2/1954-1955, s. 35-57; *Quaestiones Democriteae*, w: „Eos” 47, 1/1954, s. 35-50; *Teogonia Hezjoda*, w: „Meander” 9, 3/1954, s. 103-122; *Egejskie pismo linearne B*, w: „Meander” 10, 6-7/1955, s. 279-291; *Prace i dni Hezjoda*, w: „Meander” 10, 3/1955, s. 107-134; *Nauka Teofrasta o prozie antycznej*, w: „Meander” 11, 10-11/1956, s. 343-364; *Lukrecjusz*, w: „J zyki Obce w Szkole” 1, 2/1957, s. 65-74; *Arystofanes oskar a Sokratesa*, w: „Przeł d Humanistyczny” 2, 1/1958, s. 102-111; *Lucretiana* [komentarz do tekstu], w: „J zyki Obce w Szkole” 2, 1/1958, s. 18; *Lucretius Titus Carus: O rzeczywisto ci, ksi g sze*, tłum. i wst p..., Ossolineum, Wrocław 1958, XXXII + 151 s. Przedr. z 1923; *Sokrates*. PAX, Warszawa 1958, 186 s.; Wyd. 2 w: *Dzieła*, tom III, Aletheia, Warszawa 2000, s. 5-145; *mier wielkiego Uczzonego* [R. Gansi ca], w: „J zyki Obce w Szkole” 2, 4/1958, s. 194-198; *Zasadnicze wiadomo ci o szyku wyrazów w klasycznej łacinie*, w: „J zyki Obce w Szkole” 2, 6/1958, s. 321-329; *Gramatyka i literatura*, w: „J zyki Obce w Szkole” 3, 6/1959, s. 329-340; *Kwestia krytyczna* [polemika z J. Trencsényi-Waldapfelem], w: „J zyki Obce w Szkole” 3, 4/1959, s. 196-200; *Moralno Homera i etyka Hezjoda*. PAX, Warszawa 1959, 276 s.; Wyd. 2 w: *Dzieła*, tom II, Aletheia, Warszawa 2000, s. 79-261; *Plotyn: Enneady*, tłum. i wst pem poprzedził..., t. 12, PWN, Warszawa 1959, LXXVI + 441 + VI + 711 s.; Przedr. fragm. 1968, [wyd. 2] 1971; Przedr. fragm. 1995; *Aurea mediocritas*, w: „J zyki Obce w Szkole” 4/1960, s. 265-274; *Etyka Demokryta i hedonizm Arystypa*. PAX, Warszawa 1960, 205 s.; Wyd. 2 w: *Dzieła*, tom III, Aletheia, Warszawa 2000, s. 147-290; *Etyka Sokratesa*, w: „Filomata” 135, 1960, s. 258-266; *Ruiny w Qumran*, w: „J zyki Obce w Szkole” 4, 2/1960, s. 65-73; *Et genus humanum...* w: „Filomata” 150, 1961, s. 46-56; *Hedonizm Epikura*. PAX, Warszawa 1961, 286 s.; *Praktyczna stylistyka łaci ska*, w: „J zyki Obce w Szkole” 6, 1/1962, s. 2-6, 2/1962, s. 65-71, 3/1962, s. 135-142, 4/1962, s. 193-209, 5/1962, s. 261-270; *Sceptycyzm grecki. Od Pirrona do Karneadesa*. PAX, Warszawa 1964, 289 s.; [współaut.:] P kci ska Maria: *Praktyczna stylistyka łaci ska*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1965, 95 s.; Wyd. 2 1992; *Sceptycyzm grecki. Od Filona do Sextusa*. PAX, Warszawa 1966, 311 s.; *Uwagi o kulturze i cywilizacji antycznej* [fragm. pracy *Zarys filozofii greckiej*], w: „ycie i My l” 17, 11-12/1967, s. 49-71; Przedr. fragm. *Sextusa Empiricusa Zarysów Pirro skich...* z 1931 i przedr. fragm. *Plotyn: Enneady...* z 1959, w: *Filozofia staro ytna Grecji i Rzymu*, teksty wybrał i wst pem poprzedził J. Legowicz. Warszawa 1968, PWN, s. 355-380 i s. 380-391; *Bogowie i ludzie w poematach Homera i Hezjoda*, w: „ycie i My l” 19, 5/1969, s. 51-61; *Orfizm* [fragm. pracy *Zarys filozofii gre-*

ckiej], w: „ycie i My l” 20, 6/1970, s. 93-107; Przedr. fragm. Sextusa Empiricus *Zarysów Pirro skich...* z 1931 i przedr. fragm. Plotyn: *Enneady...* z 1959, w: *Filozofia staro ytna Grecji i Rzymu*, [wyd. 2] 1971, s. 343-361 i s. 376-386; *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)*. PAX, Warszawa 1971, 336 s.; Wyd. 2 1995.

Arystoteles, Pirron i Plotyn. Warszawa 1974, PAX, 270 s.; Wyd. 2 w: *Zarys filozofii greckiej* 1995; *Stoicyzm*, do druku przygotowała M. P kci ska, w: „Meander” 33, 5/1978, s. 229-241; Wyd. 2 w: *Zarys filozofii greckiej* 1995; [współaut.:] Maria P kci ska: *Praktyczna stylistyka łaci ska* [wyd. 2], Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1992, 91 s. Przedr. z 1965; Przedr. fragm. Plotyn: *Enneady* z 1959 w; D. Dembi ska-Siury: *Plotyn*. Wiedza Powszechna, Warszawa 1995, s. 79-158; *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)* [zawiera: *Od Talesa do Platona* z 1971, s. 15-295, *Arystoteles, Pirron i Plotyn* z 1974, s. 297-441, *Aneks <Stoicyzm z 1974>*, s. 443-455], Aletheia, Warszawa 1995; Sextus Empiryk: *Zarysy Pirro skie*, tłum, i wst pem poprzedził..., Akme, Warszawa 1998. Przedr. z 1931; *Dzieła*, tom II [zawiera: *Studia orfickie* z 1947, s. 5-78, *Moralno Homera i etyka Hezjodaz* 1959, s. 79-261], Aletheia, Warszawa 2000. *Dzieła*, tom III [zawiera: *Sokrates* z 1958, s. 5-145, *Etyka Demokryta i hedonizm Arystypa* z 1960, s. 147-290], Aletheia, Warszawa 2000.

Archiwum Adama Krokiewicza znajduje si w bibliotece Instytutu Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego. Znajduj si w nim m. in. czasopisma i prace zbiorowe zawieraj ce artykuły Krokiewicza, korespondencja (m. in. listy od R. Ganszy ca, J. Łukasiewicza, I. Wieniewskiego, Z. Abramowiczówny), r kopisy i maszynopisy prac, korekty wydawnicze, materiały innych autorów, prace magisterskie studentów. Archiwum czeka na uporz dkowanie i opracowanie.

II. OPUBLIKOWANE PRACE O ADAMIE KROKIEWICZU.

K. Pluci ski: rec. z: Lukrecjusz Karus Tytus: *O rzeczywisto ci (De rerum natura)*, 1923, w: „Przeł d Humanistyczny” 2, 3/1923, s. 359-360; T. Sinko: rec. z: Lukrecjusz Karus Tytus: *O rzeczywisto ci (De rerum natura)*, 1923, w: „Ruch Filozofrczny” 8, 4-6/1923-1924, s. 60-62a; J. Królikowski: rec. z: Lukrecjusz Karus Tytus: *O rzeczywisto ci (De rerum natura)*, 1923, w: „Kwartalnik Filozofrczny” 3, 2/1925, s. 240-244; [*yciors i spis prac*] w: „Rocznik Polskiej Akademii Umiej tno ci” 1929-1930, s. XXX-XXXI; W. Tatarkiewicz: *Historia filozofii*, t. 1, Ossolineum, Lwów 1931 [i wyd. kolejne], s. 74, s. 75, s. 206, s. 207, s. 225 [numery stron według indeksu znajduj cego si w wyd. 1. t. 3 z 1950]; [*yciors i spis prac*] w: „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 26, 1933, s. 53-54; P. Merlan: rec. z: *Nauka Epikura* (1929), w: "Gnomon" 10, 1934, s. 603-609; W. Auerbach:

rec. z: Sextus Empiricus: *Zarysy Pirro skie...* (1931), w: „Ruch Filozoficzny” 13, 1-4/1935, s. 6-8; I. Dmbska: *Bibliografia* [analityczna], w: *Zarys historii filozofii greckiej*. Nakładem Filomaty, Lwów 1935, s. XVII-XVIII; Przedr.

1998; H. Elzenberg: rec. z: *Nauka Epikura* (1929), w: „Przeegl d Filozoficzny” 38, 1935, s. 261-266; Przedr. 1995; T. Manteuffel: *Uniwersytet Warszawski w latach 1915/1916-1934/1935: Kronika*. Nakładem UJP, Warszawa 1936, s. 205; *Krokiewicz Adam*, w: „Nauka Polska” 22, 1937, s. 406; W. Lutostawski: „*Prawda ycia*” [rec. z: Jan Michał Rozwadowski: *Prawda ycia*, 1937], w: „Tygodnik Ilustrowany” 14 II 1937, s. 125-126; S. Łoza (red.): *Czy wiesz kto to jest*. Wydawnictwo Głównej Ksi garni Wojskowej, Warszawa 1938 s. 383; S. Hammer: *Historia filologii klasycznej w Polsce*. Nakładem PAU, Kraków 1948, s. 60-61; W. Eborowicz: rec. z: *Studia orfickie* (1947), w: „Roczniki Filozoficzne” 2-3/1949-1950, s. 442-443; W. Tatarkiewicz: *Historia filozofii*, t. 3. Czytelnik, Kraków 1950 [i wyd, kolejne], s. 505; J. M. . [Józef Maria wi cicki]: *Dookoła Iliady i Odysei* [rec. z: *Kwestia Homerowa*, 1952], w: „Tygodnik Powszechny” 8, 42/1952, s. 11; J. M. . [Józef Maria wi cicki]: *Mojra i Odyseja* [rec. z: *Odyseja*, 1951] w: „Tygodnik Powszechny” 8, 8/1952, s. 7; T. Brzostowski: *Czytaj c Sokratesa* [rec. z: *Sokrates*, 195 8], w: „Biuletyn Informacyjny PAX” 9-10/195 8, s. 94-98; O. Jurewicz: rec. z: *Sokrates* (1958), w: „Kwartalnik Historyczny” 66, 1959, s. 219; S. Katafias: rec. z: *Moralno Homera i etyka Hezjoda* (1959), w: „Ruch Filozoficzny” 20, 3/1960, s. 166-168; S. Katafias: rec. z: *Sokrates* (195 8), w: „Ruch Filozoficzny” 20, 1-2/1960, s. 29-31.

Z. Wi ckowski: *Rozbrajanie szale ców*. Wywiad z prof. A. Krokiewiczem, w: „Kierunki” 6, 7/1961, s. 4; G. Bałtruszajtys: *Samodzielni pracownicy naukowci Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1945-1961*, dane biograficzne, w: „Roczniki Uniwersytetu Warszawskiego” 3, 1962, s. 71; S. Piwko: *Studia nad antykiem* [rec. z: *Moralno Homera i etyka Hezjoda*, 1959, i *Hedonizm Epikura*, 1961], w: „Studia Filozoficzne” 1/1963, s. 229-233; *Krokiewicz Adam*, w: *Wielka Encyklopedia Powszechna*, t. 6, PWN, Warszawa 1965, s. 191; J. Piechowski: rec. z: *Sceptycyzm grecki. Od Filona do Sekstusa* (1966), w: „Kierunki” 12, 12/1967, s. 8; J. Wojtczak: *Profesor Adam Krokiewicz*, w: „ycie i My l” 17, 11-12/1967, s. 72-74; J. W. Kasi ski: *Jawne i niejawne (w kr gu prac prof. dra A. Krokiewicza)*, w: „ycie i My l” 17, 11-12/1967, s. 75-88; H. Bednarek: *Prof. dr Adam Krokiewicz. Nagroda za całokształt pracy naukowej*, w: „Słowo Powszechno” 22, 278/1969, s. 12; J. R: *Pietrzak - 69. Prof. dr Adam Krokiewicz. Nagroda naukowa*, w: „Kierunki” 14, 48/1969, s. 5; J. Starnawski: *Sylwetki kilku dydaktyków uniwersyteckich*, w: „ycie Szkoły Wy szej” 19, 10/1971, s. 116; *Krokiewicz Adam*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 17, Ossolineum, Wrocław 1972, s. 296; K. Le niak: rec. z: *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)*, 1971,

w: „Nowe Ksi ki” 8/1972, s. 62-64; W. Szymborska: rec. z: *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)*, 1971, w: „ycie Literackie” 22, 15/1972, s. 11; Przedr. 1973; T. Czeowski: *Filozofia polska w dwudziestolecu miodzwojennym (zarys rozwoju)*, w: „Studia Filozoficzne” 2/1973, s. 66; W. Szymborska: rec. z: *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)*, 1971, w: *Lektury nadobowi zkowe*. Wydawnictwo Literackie, Kraków 1972, s. 222-223. Przedr. z 1972; Krokiewicz Adam, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 20, Ossolineum, Wrocław 1975, s. 601; J. Gułkowski: „Pedant erudycji” i jego recenzent [polemika z rec. K. Le niaka z 1972], w: „Wi ” 19, 7-8/1976, s. 264-266; Abe: *Adam Krokiewicz (1890-1977)*, w: „Twórczo ” 33, 6/1977, s. 155; J. Gułkowski: *U ródeł humanizmu. W tki przewodnie filozofii greckiej w uj ciu Adama Krokiewicza*, w: „ycie i My I” 27, 9/1977, s. 90-96; Z. Kubiak: *Od Orfeusza do Plotyna. Kilka uwag o dziele Adama Krokiewicza*, w: „Tygodnik Powszechny” 31, 23/1977, s. 12; B. Kurzynina: *W tajnym nauczaniu...*, w: „Meander” 32, 12/1977, s. 491.

„Meander” 33, 5/1978 [dedykowane Pami ci Adama Krokiewicza Profesora Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1923-1960]: M. P kci ska: *Człowiek, uczony, pedagog. Wspomnienie o Profesorze Adamie Krokiewiczu*, s. 243-254; D. Dembi ska-Siury: *Historia filozofii, czyli wizja sztuki tworzenia inteligentnych domysłów o rzeczywisto ci*, s. 255-266; L. Winniczuk: *Trzecia Katedra Filologii Klasycznej na Uniwersytecie Warszawskim. Rok 1923. Wspomnienia*, s. 267-272; S. Górka: *Wspomnienia o Profesorze Adamie Krokiewiczu*, s. 273-278; Z. Piszczek: *Wspomnienie ucznia*, s. 279-281; R. W. Gutt: *Natura ludzka w nauce staro ytnej i obecnej* [dedykowane Pami ci Profesora Doktora Adama Krokiewicza], s. 283-291.

K. Tuszy ska: *Działalno filozoficzna Adama Krokiewicza (De Adamo Krokiewicz philosophiae antiquae investigatore)*, w: „Symbolae Philologorum Posnaniensium Graecae et Latinae IV 1979”, UAM, Pozna 1979, s. 175-182; C. Mazur: *Bibliografia prac Prof. dra Adama Krokiewicza*, w: „Eos” 69, 1981, s. 141-147; Przedr. 1995; C. Mazur: *O Prof. dr. Adamie Krokiewiczu* [bibliografia przedmiotowa Adama Krokiewicza], w: „Eos” 69, 1981, s. 148; M. P kci ska, C. Mazur: *Adam Krokiewicz als Erforscher der antiker Religionen*, w: „Studia Religioznawcze” 16/1981, s. 15-38; A. ródko, P. Szczawi ski: *Krokiewicz Adam*, w: *Biogramy Uczonych Polskich*, cz. 1: *Nauki społeczne*, z. 2: K-O, Ossolineum, Wrocław 1983, s. 201-203; *Krokiewicz Adam*, w: *Encyklopedia Powszechna*, t. 2, [wyd. 2] PWN, Warszawa 1984, s. 614; S. Jedynak: *Etyka w Polsce. Słownik pisarzy*, Ossolineum, Wrocław 1986, s. 100.

„Przeł d Humanistyczny” 31, 10/1987: M. P kci ska: *Profesor Adam Krokiewicz. Wspomnienie*, s. 1-8; Z. Kubiak: *Studia Adama Krokiewicza nad eposami Homera*, s. 9-12; J. Doma ski: *Glosa do poj cia filozofii staro ytnej*

w *dzielach Adama Krokiewicza*, s. 13-19; D. Dembińska-Siury: *Adama Krokiewicza teoria nad wiadomością*, s. 21-34; M. Szymański: *Adam Krokiewicz jako edytor i tłumacz tekstów starożytnych*, s. 35-39.

Sesja Naukowa poświęcona pamięci Kazimierza Kumanieckiego i Adama Krokiewicza [w dziesiątą rocznicę śmierci obydwu uczonych] 15 XII 1987 IFK UW, referaty: M. Pękalska: *A. Krokiewicz uczony i jego dzieło*, maszynopis; J. Wojtczak: *A. Krokiewicz studia nad Platonem*, maszynopis; H. Kupiszewski: *[O zasługach A. Krokiewicza jako myśliciela i moralisty]*, maszynopis; M. Grzesiowski: *A. Krokiewicz - metoda interpretacji tekstu*, publ.: *Kunst interpretacyjny A. Krokiewicza*, 1988;

M. Grzesiowski: *Sesja naukowa poświęcona pamięci Kazimierza Kumanieckiego i Adama Krokiewicza* [sprawozdanie], w: „Meander” 42, 2-3/1988, s. 136; M. Grzesiowski: *Kunst interpretacyjny A. Krokiewicza*, w: „Meander” 42, 2-3/1988, s. 103-121; L. Paquet, M. Roussel, Y. Lafrance: *Les présocratiques: Bibliographie analytique (1879-1980)*. Bellarmin, Montréal — Les Belles Lettres, Paris 1988, s. 173, s. 336, s. 489, s. 580;

L. Paquet, M. Roussel, Y. Lafrance: *Les présocratiques: Bibliographie analytique (1879-1980)*, t. 2: *D'Alcméon aux auteurs de la Collection hippocratique*. Bellarmin, Montréal - Les Belles Lettres, Paris 1988, s. 225, s. 262, s. 265, s. 297, s. 529; E. Czaplejewicz: *Trzy portrety Sokratesa (Witwickiego, Krokiewicza, Vincenza)*, w: „Przeegląd Humanistyczny” 34, 4/1990, s. 117-141; M. Pękalska: *Adam Krokiewicz 1890-1977*, w: I. Biełłowska-Małowist (red): *W kręgu wielkich humanistów*. PWN, Warszawa 1991, s. 68-74; W. Stróżyński: *Wykłady o Platonie*. Nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1992, s. 270; S. Borzym: *Panorama polskiej myśli filozoficznej*. PWN, Warszawa 1993, s. 281; M. Plezia: *Z dziejów filologii klasycznej w Polsce*. PTF, Warszawa 1993, s. 144, s. 216, s. 243, s. 265, s. 268, s. 299; *Krokiewicz Adam*, w: *Encyklopedia Popularna*. PWN, Warszawa [wyd. 24] 1994, s. 413; A. Rodka: *Krokiewicz Adam Marian Antoni*, w: *Uczni Polscy XIX-XX stulecia*, t. 2: *H-E Aries*, Warszawa 1994, s. 349-350; R. Zaborowski: *Anthropos Agathon - Człowiek Dobro w filozofii Plotyna* [dedykowane Pamięci Profesora Adama Krokiewicza (1890-1977)]. STAKROOS, Warszawa 1994; J. Domański: *Przedmowa*, w: *Zarys filozofii greckiej*. Aletheia, Warszawa 1995, s. 511; C. Mazur: *Bibliografia prac Adama Krokiewicza*, w: *Zarys filozofii greckiej*. Aletheia, Warszawa 1995, s. 481-486. Przedr. z 1981; H. Elzenberg: rec. z: *Nauka Epikura* (1929), w: *Z historii filozofii*. Znak, Kraków 1995, s. 242-251. Przedr. z 1935; *Krokiewicz Adam*, w: *Nowa Encyklopedia Powszechna*, t. 3. PWN, Warszawa 1995, s. 561; Heraklit z Efezu: *147 fragmentów*, tłum. E. Lif-Perkowska, R. Zaborowski, wst p T. Koberzycki. STAKROOS, Warszawa 1996, s. VII, s. VIII, 114, s. 119, s. 120, s. 121, s. 122, s. 124, s. 128, s. 129, s. 130; *Krokiewicz Adam*, w:

K. J. Pastuszczyk (red.): *Popularna Encyklopedia Powszechna*, t. IX. Pinex, Kraków 1996, s. 236; R. Zaborowski: *Dzieło Adama Krokiewicza*, w: „Heksis” 1/1996, s. 39-40; R. Zaborowski: *Filozofia* [konwersatorium w roku akademickim 1996/1997 w IFK UW dedykowane Pami ci Profesora Adama Krokiewicza w 20. rocznic mierci] (maszynopis).

Sesja naukowa *Pami ci Profesora Adama Krokiewicza* [w dwudziest rocznic mierci], 4 III 1997 IFK UW, referaty: O. Jurewicz: *Otwarcie sesji*; M. P kci ska: *Wspomnienia uczennicy*, J. Gutkowski: *Platonizm, arystotelizm i plotynizm w uj ciu Adama Krokiewicza*; A. Chorosi ska: *Homer w uj ciu Adama Krokiewicza*; K. ytomirska: *Sokrates Adama Krokiewicza*; R. Zaborowski: *Badania Adama Krokiewicza nad uczuciami i rozumem w filozofii greckiej*; J. Doma ski: [Zamkni cie sesji].

Materiały pokonferencyjne zostały opublikowane w: R. Zaborowski (red.): *Pami ci Profesora Adama Krokiewicza*. STAKROOS, Warszawa 1997, 184 s.: [R. Zaborowski]: *Od wydawcy*, s. 78; [R. Zaborowski]: *Biografia Adama Krokiewicza*, s. 9-14; O. Jurewicz: *Otwarcie Sesji*, s. 15-17; A. Krokiewicz: [List], s. 19; M. P kci ska: *Wspomnienia uczennicy*, s. 21-29; J. Guł kowski: *Platonizm, arystotelizm i plotynizm w uj ciu Adama Krokiewicza*, s. 31-59; A. Chorosi ska: *Homer w uj ciu Adama Krokiewicza*, s. 61-68; K. ytomirska: *Sokrates Adama Krokiewicza*, s. 69-76; R. Zaborowski: *Badania Adama Krokiewicza nad uczuciami i rozumem w filozofii greckiej*, s. 77-109; J. Doma ski: *Kilka uwag na zamkni cie Sesji*, s. 111-120; E. We ron: *Wspomnienie*, s. 121 -122; M. P kci ska, J. Doma ski: [Audycja radiowa przygotowana przez Katarzyn Rogal], s. 123-127; K. Raciborska-Kołodziejaska: *Moje wspomnienie o Profesorze*, s. 129-132; J. Ma kowski: *Z perspektywy przynosz ce go ksi ki*, s. 133-146; T. Kobierzycki: *O metafizyce minojskiej i misteriach. Na marginesie „Studiów orfickich” A. Krokiewicza*, s. 147-153; *Bibliografia prac Adama Krokiewicza* [na podstawie C. Mazur, 1995, poprawił i uzupełnił R. Zaborowski], s. 155-164; *Lista publikacji o Adamie Krokiewiczzu* [na podstawie C. Mazur, 1981, poprawił i uzupełnił R. Zaborowski], s. 165-168; *Summaries* [tłum. J. Maj], s. 169-183; D. Zarewicz: *Adam Krokiewicz - Sesja naukowa w IFK* [sprawozdanie], w: „Heksis” 1/1997, s. 117-118.

Sesja naukowa *Filozofia jako antropologia w uj ciu Adama Krokiewicza*, 14 V 1998 IFK UW, referaty: M. P kci ska: *Sceptycyzm grecki według Adama Krokiewicza*, maszynopis; E. Czaplejewicz: *Neoplatonizm polski i rosyjski: Adam Krokiewicz i Aleksy Łosiew*, publ.: *Dramatyczne przygody neoplatonizmu dwudziestowiecznego w Rosji (o twórczo ci Aleksego F. Łosiewa)*, 1998; M. Rembierz: *O cnocie, słusznej dumie i człowieku wielkodusznym*, maszynopis; J. Wojtczak: *Zagajenie drugiej cz ci sesji*, maszynopis; J. Doma ski: *O poj ciu filozofii według Adama Krokiewicza i Pierre'a Ha-*

do ta, maszynopis; T. Kobierzycki: *Epikurejski obraz człowieka według Adama Krokiewicza*, maszynopis; R. Zaborowski: *Platon w oczach Adama Krokiewicza i Wincentego Lutosławskiego*, publ.: *Platon w ujęciu Wincentego Lutosławskiego (1863-1954) i Adama Krokiewicza (1890-1977)*, 2000; T. Błaszczak: *Zamknijcie sesję*, maszynopis.

E. Czuplejowicz: *Dramatyczne przygody neoplatonizmu dwudziestowiecznego w Rosji (o twórczości Aleksandra F. Łosiewa)*, w: „Heksis” 3-4/1998, s. 21-32; I. Dmbska: [bibliografia analityczna], w: „Heksis” 3-4/1998, s. 155, s. 156. Przedr. z 1935; *Krokiewicz Adam*, w: *Nowy Leksykon*, PWN, Warszawa 1998, s. 868; *Sesja naukowa poświęcona Adamowi Krokiewiczowi*, w: „Heksis” 3-4/1998, s. 179; R. Zaborowski: *Rola uczu w filozofii greckiej przed Sokratesem* [autoreferat], w: „Heksis” 3-4/1998, s. 159, s. 161, s. 163; R. Zaborowski: *Rozumienie logos. Presokratycy - Platon*, w: „Przeegląd Filozoficzny - Nowa Seria” 3/1998, s. 90, s. 92, s. 93, s. 94, s. 95, s. 96, s. 97, s. 101, s. 105, s. 108, s. 109, s. 112; D. Zarewicz: *Metafizyka słowa w platońskim *Kratyllosie**, w: „Heksis” 1/1998, s. 15, s. 16, s. 19, s. 20, s. 21, s. 24, s. 25, s. 26, s. 28, s. 30; *Krokiewicz Adam*, w: *Encyklopedia w trzech tomach*, t. 2, PWN, Warszawa 1999, s. 221; M. Plezia: *Filologia klasyczna*, w: A. ródk (red.): *Historia nauki polskiej - wiek XX: nauki filologiczne*. IHN PAN, Warszawa 1999, s. 66, s. 61, s. 72, s. 73, s. 74, s. 86-87, s. 89, s. 94, s. 95, s. 97; *Uczczenie pamięci Profesora dr. Adama Krokiewicza* [umieszczenie nazwiska na tablicy przy Bramie Głównej Cmentarza Powązkowskiego], w: „Heksis” 1-2/1999, s. 202; R. Zaborowski: *Milczenie u Homera*, w: K. Handke (red): *Semantyka milczenia*. IS PAN - AMiFC, Warszawa 1999, s. 138, s. 158, s. 167; R. Zaborowski: *Platon w ujęciu Wincentego Lutosławskiego (1863-1954) i Adama Krokiewicza (1890-1977)*, w: R. Zaborowski (red.): *Filozofia i mistyka Wincentego Lutosławskiego*. STAKROOS, Warszawa 2000, s. 47-87.

Nazwisko Adama Krokiewicza figuruje także w *Spisach wykładów na rok akademicki 1929-1930* i kolejne do 1939/1940 oraz od 1946/1947 do 1950/1951 i od 1957/1958 do 1960/1961 (spisy za lata 1951/1951 do 1956/1957 nie ukazały się). Wśród tematów wykładów i seminariów prowadzonych przez Krokiewicza znajdują się m. in. następujące zagadnienia z filozofii greckiej: Epikur (1923/1924, 1927/1928, 1931/1932), sceptycyzm i sceptycy starożytni (1924/1925, 1928/1929, 1932/1933, 1936/1937, 1937/1938, 1949/1950), filozofia Plotyna i neoplatonizm (1925/1926, 1929/1930, 1933/1934, 1934/1935, 1937/1938, 1938/1939), cynizm i cynicy starożytni (1926/1927, 1930/1931, 1934/1935, 1938/1939), filozofia jońska (1936/1937), Arystoteles (1937/1938, 1938/1939, 1948/1949), Empedokles, Anaksagoras, Diogenes z Apollonii, Leukippos, Demokryt, Sofista i Sokrates (1946/1947, 1947/1948, 1950/1951), Platon (1947/1948, 1948/1949).

m. YCIE I DZIAŁALNO ADAMA KROKIEWICZA. Adam Krokiewicz urodził si 11 II 1890 roku w Krakowie. Był synem Antoniego Krokiewicza, lekarza (doktora nauk medycznych, prymariusza Oddziału Wewn trznego Szpitala w. Łazarza w Krakowie) i Heleny Krokiewicz z domu Dörfler. 16 VI 1908 otrzymał dyplom egzaminu dojrzało ci w Gimnazjum w. Jacka w Krakowie. W latach 1908-1913 odbył studia uniwersyteckie z zakresu filologii klasycznej i filozofii w Krakowie i Wiedniu pod kierunkiem prof. Kazimierza Morawskiego i prof. Leona Stembacha. W 1913 roku zło ył pa stwowy egzamin nauczycielski przed Komisj Egzaminacyjn Uniwersytetu Jagiello skiego dla kandydatów na nauczycieli szkół re-dnich. W 1918 roku uzyskał stopie doktora filozofii na Wydziale Filologicznym UJ za prac *Lucretius quam rationem temporis et spatii habuerit*. W 1922 roku otrzymał tytuł docenta UJ na podstawie habilitacji w zakresie filologii klasycznej. 14 VIII 1923 roku został profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego (postanowieniem Prezydenta RP), za 20 XII 1930 roku - profesorem zwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym UW.

3 X 1953 roku Adam Krokiewicz otrzymał stanowisko rzeczoznawcy naukowego Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki. 15 XII 1953 roku został doktorem nauk filologicznych. Dokładnie znał staro ytn grek i łacin , a czynnie i biernie j zyki: niemiecki, francuski i angielski.

Od 1 II 1913 do 1 II 1914 roku Adam Krokiewicz był zast pc nauczyciela łaciny i grecki w VIII Gimnazjum we Lwowie, od 1 II 1914 do 14 VII 1921 roku - zast pc nauczyciela, a od 1 VII 1919 roku był rzeczywistym nauczycielem łaciny i grecki w Gimnazjum w. Anny w Krakowie.

Dnia 3 IX 1914 roku został zmobilizowany do wojska austriackiego i brał udział w wojnie wiatowej. 5 XII 1917 roku został ranny na froncie rosyjskim. Po kilkumiesi cznym pobycie w szpitalu zwolniono go z powodu niezdolno ci do słu by wojskowej. Natomiast w roku 1920 rozpoc ł słu b ochotnicz w Wojsku Polskim w stopniu porucznika artylerii podczas wojny z bolszewikami.

W latach 1920-1921 był zast pc profesora filologii klasycznej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W okresie od 14 VII 1921 do 23 VII 1923 roku pracował na stanowisku rzeczywistego nauczyciela w Gimnazjum im. J. Sobieskiego w Krakowie. Od 23 VII 1923 do 20 XII 1930 roku był profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego; do roku 1939, a potem od 1945 roku do 1960 - prowadził tam e wykłady z historii literatury antycznej, historii filozofii staro ytniej i gramatyki historycznej łaciny i greki; do roku 1935 był

kierownikiem III Katedry Filologii Klasycznej, od 1935 do 1945 roku kierownikiem I Katedry Filologii Klasycznej w UW.

Od 20 XII 1930 do 1 X 1960 roku Adam Krokiewicz był profesorem zwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym UW, a od 1945 roku na Wydziale Filologicznym tej uczelni.

W okresie przedwojennym, w latach 1934-1939 pracował i wykładał bezinteresownie z zakresu literatury starożytnej i polskiej oraz logiki w Towarzystwie Opieki nad Ociemniałymi (Latarnia). Przed rokiem 1939 odbył krótkie wyjazdy naukowe do Paryża, Rzymu i Aten.

We wrześniu i październiku 1939 roku odbył służbę ochotniczą (jako profesor był zwolniony z obowiązku służby wojskowej) w Wojsku Polskim i brał udział w wojnie obronnej; w trakcie tych walk został ranny.

W latach 1939/1940 do 1944 pracował jako urzędnik miejski w Magistracie m. st. Warszawy (Sekcja Finansowa, Referat Daniny) oraz jako członek Komitetu Kasy im. J. Mianowskiego i przewodniczący Komisji Wydawniczej prowadził konspiracyjny dział pomocy dla profesorów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego. Od XI 1939 do 31 VII 1944 roku prowadził bezpłatne wykłady z filologii, filozofii i historii starożytnej na tajnych kompletach (tzw. Tajny Uniwersytet) we własnym mieszkaniu i w domu siostr zakonnych Urszulanek na Powiśle.

W latach 1940 lub 1941 do czerwca 1962 Adam Krokiewicz prowadził wykłady z greki, łaciny i historii filozofii dla Księżych Marianów, najpierw na ul. Wileńskiej w Warszawie, potem na ul. Dewajtis (kurs dwuletni w systemie 2 godz. tygodniowo).

Po 1 VIII 1944 roku utracił własne zbiory książkowe i manuskrypty (w tym *Studiów orfickich*) w wyniku zniszczenia całego mienia przez okupantów niemieckich. 1 IX 1944 roku został wywieziony do obozu przejściowego w Pruszkowie, a stamtąd do Lubienia k. Piotrkowa Trybunalskiego; po przedostaniu się do Krakowa wykładał tam filologię klasyczną, najpierw potajemnie, a od stycznia 1945 roku jawnie na Uniwersytecie Jagiellońskim. W październiku 1945 roku powrócił do Warszawy, gdzie organizował seminarium i na nowo gromadził zniszczony księgozbiór. Rozpoczął te wykłady na UW w charakterze profesora zwyczajnego filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym; do 1953 roku był kierownikiem Seminarium Filologii Klasycznej I.

Po roku 1950 Adam Krokiewicz prowadził wykłady monograficzne o Plotynie, stoicyzmie i filozofii Epikura dla Księżych Pallotynów w Wyższym Seminarium Duchownym w Ołtarzewie. Od 1 I 1953 roku był kierownikiem Zakładu Filologii Klasycznej (hellenistyka) przy Katedrze Filologii Klasycznej na Wydziale Filologicznym UW, a od 1 IX 1958 roku kierownikiem I Katedry Filologii Klasycznej (języków starożytnych greckiego

i ła ci skiego) na Wydziale Filologicznym UW. Ponadto w roku akademickim 1957/1958 prowadził wykłady z j zyka ła ci skiego dla Ksi y Pallotyńów w Ołtarzewie (2 godz. tygodniowo).

1 X 1960 roku Adam Krokiewicz przeszedł na rent specjaln , ale do 1962 roku prowadził wykłady zlecone z gramatyki historycznej greckiej i ła ci skiej na UW, a w roku akademickim 1962/1963 - wykłady z j zyka greckiego dla Ksi y Pallotyńów w Ołtarzewie (1 godz. tygodniowo). Po roku 1962 Adam Krokiewicz prowadził wykłady z historii filozofii staro ytnej w Wojskowej Akademii Politycznej (2 godz. w tygodniu przez 1 semestr).

Dnia 5 IV 1923 roku Adam Krokiewicz po lubił Sabin z domu Jerleck , z któr miał córk Ew (ur. 14 IX 1924) i syna Antoniego (ur. 30 III 1931).

Adam Krokiewicz zmarł 4 III 1977 roku w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Pow zkowskim (kwatery 243, rz d V, nr grobu 7).

Członkostwa: od 11 VI 1930 roku Adam Krokiewicz był członkiem korespondentem II Wydziału Polskiej Akademii Umiej tno ci. Od 24 XI 1932 roku - członkiem zwyczajnym Wydziału I Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. W latach 1932-1939 był członkiem Towarzystwa Nauczycieli Szkół rednich i Wy szych, a w latach 1932-1947 członkiem Komitetu i przewodnicz cym Komisji Wydawniczej Kasy im. J. Mianowskiego. W latach 1936-1938 pełnił funkcj sekretarza, a od 20 VII 1945 roku był członkiem czynnym Wydziału Filologicznego Polskiej Akademii Umiej tno ci.

W latach 1947-1958 nale ał do Zwi zku Nauczycielstwa Polskiego. W okresie od 1948 do 1959 roku był członkiem Zarz du Głównego Polskiego Towarzystwa Filologicznego, a w latach 1952-1963 - członkiem Komisji Nauk o Kulturze Antycznej PAN (od 24 V 1952), a od 4 VII 1952 Komitetu Nauk o Kulturze-Antycznej PAN.

Adam Krokiewicz został odznaczony: w 1959 roku Krzy em Koman-dorskim Orderu Odrodzenia Polski za długoletni prac naukow i dydaktyczn na UW. W 1969 roku otrzymał Nagrod PAX im. Włodzimierza Pietrzaka za całokształt pracy naukowej, w szczególno ci w zakresie filozofii staro ytnej. W 1972 roku został uhonorowany Medalem im. Mikołaja Kopernika, przyznawanym przez PAN za wybitne zasługi dla nauki polskiej.

[Informacje o yciu i działalno ci: na podstawie akt personalnych Adama Krokiewicza (Archiwum UW,teczka nr K 2632) i innych ródeł].

IV. POGL DY¹. Swymi badaniami Krokiewicz obejmował ponad osiem wieków historii filozofii staro ytnej, od Orfików do Plotyna². Na jego metod badawcz składaj si analiza ródeł i rekonstrukcja zawartych w nim pogl dów, tłumaczenie tekstu i jego komentarz, wykład i interpretacja. Badał przede wszystkim filozofi i filologi , a tak e psychologi , sztuk , muzyk , nauk o kulturze, etyk , logik i teologi .

Najoryginalniejszymi pracami Krokiewicza s, najobszerniejsza, *Nauka Epikura* oraz syntetyczne i twórcze *Studia orfickie* (zrekonstruowane z pamięci po spaleniu oryginalnych r kopisów w czasie wojny) i *Sokrates*, jak również przekład *Ennead* Plotyna. Istotne jego osiągnięcia zostały zawarte także w pracach *Moralno Homera i etyka Hezjoda, Etyka Demokryta i hedonizm Arystypa, Sceptycyzm grecki* oraz niedokończonyj historii filozofii greckiej, na którą składają się dwa tomy (*Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)* i *Arystoteles, Pirron i Plotyn*). A oto niektóre poglądy z zakresu historii filozofii i antropologii.

Według Krokiewicza filozofia grecka, umiłowanie m drogi, to dnie do wiedzy o rzeczywistości ostatecznej, która jest rzeczywistością niejawną różni od rzeczywistości jawnej. Wiedza ta jest uchwytna na drodze myślenia intuicyjnego, bądź dyskursywnego. Przewodnim w tym filozofii greckiej jest - według ujęcia z 1947 r. — *nauka o miłości, o związku wielości z jednością i o nieśmiertelnej duszy ludzkiej*, zaś według ujęcia z 1971 r. - w tym tym jest *nauka o „nad wiadomości” człowieka*.

Rozwojowe traktowanie doktryn przez Krokiewicza odnosi się zarówno do (1) poszczególnych filozofów, jak i do (2) filozofii na przestrzeni wieków. (1) Jako przykład zrelacjonuj rozwój myśli Platona, który, według Krokiewicza, przedstawia się następująco: Sokrates staje się rzecznikiem teorii idei dopiero w dialogach *Kratylos, Uczta* i *Fedon*. Dowodzi to, że teoria idei jest dziełem Platona. Platon budując idealizm oparł go na *bardzo szerokiej podstawie. Uwzględnił wszystkie zdobycze i wysiłki poprzednich i współczesnych mu myślicieli greckich*⁵. Dialogiem niosącym w sobie istotną zmianę jest *Fajdros*. Obecny w nim mit jest alegorią nie tyle duszy, co *przejścia od intelektualnej ja ni-wiadomości człowieka do jego ja ni-wiadomości intuicyjnej*⁶. W *Parmenidesie* Platon wycofuje się z przypisywania idealizmu Sokratesowi i poddaje teorię idei krytyce z logicznego punktu widzenia. Doskonali ją w *Timajosie*. W *Liście VII* zaprzecza, jakoby kiedykolwiek ogłosił pisemnie swoją naukę, a ponieważ nie udało mu się wyłożyć tej nauki, postanawia nie podejmować więcej prób jej wykładu. Dlatego brak jest teorii idei w *Prawach*. Platonizm to idealizm pogłębiony na podstawie własnej krytyki o naukę o *nad wiadomości*. *Ja (nad wiadomości)* obejmuje świat idei⁷. (2) Według Krokiewicza *greccy filozofowie (...)* *rozwinęli i objawili prastarą metafizykę minojską w postaci neoplatonickiej metafizyki*⁸. Pierwsze zaczątki filozofii znajdowały się w *prastarej metafizyce minojskiej*, następnie w *pierwotnych poematach orfickich*⁹, pełny rozkwit osiągnęły w filozofii Plotyna. Nauka o *nad wiadomości* ludzkiej wieczy w dziele Plotyna myśli filozofów greckich. *Nad wiadomości* jest opisem świata całkowicie wewnątrz-psychicznego. Oryginalne ujęcie metafizyki minojskiej pozwala historykom filozofii przesunąć rolę filozofii do drugiego tysiącle-

cia przed Chrystusem: *Je eli przypu cimy, e w pierwszych poematach orfickich zogniskowały si twórcze echa zamierzchłej metafizyki minojskiej, to mo na powiedzie w najogólniejszym uj ciu, e dzieje filozofii greckiej były dziejami długich i heroiczných wysiłków, a dawne i stracone, dla wszystkich ludzi wa ne zdobycze duchowej kultury minojskiej zostały ponownie zaktualizowane w postaci neoplatonizmu*¹⁰.

W zakresie terminologii filozoficznej Krokiewicz wprowadził m. in. termin *ywina* dla rozumienia greckiego *dzoön*; *byt gignetyczny*, to znaczy *staj cy si*, dla odró nienia od *bytu ontycznego*; sformułowanie *sprz g chceno-uczuciowy*.

Punktem wyj cia antropologii Krokiewicza jest stanowisko dualistyczne. Na wiadomo człowieka działaj dwa systemy sygnalizacji bod ców (*system sygnałów pierwotnych (przyrodzonych) w postaci dora nych uczu i wra e oraz wyobra e i system sygnałów nabytych w postaci wytworzonych przez siebie z biegiem czasu wyrazów (mowy)*)¹¹. Istniej dwa rodzaje poznania (*bezpo rednie poznanie intuicyjne i po rednie poznanie intelektualne (wyrozumowane)*)¹² oraz dwa rodzaje my lenia (*my lenie dyskursywne i my lenie intuicyjne; pierwsze przebiega od pocz tku do ko ca w naszej wiadomo ci, podczas gdy drugie przebiega (...) poza ni* ¹³). Do my lenia intuicyjnego bardziej uzdolnieni byli greccy dogmatycy, do dyskursywnego - greccy sceptycy. Poznanie intuicyjne jest wcze niejsze (pierwotne, wrodzone) od intelektualnego i konstruktywne, natomiast poznanie intelektualne jest wtórne i ma charakter zatwierdzaj cy (*Bez intuicyjnego tworzywa intelekt byłby „bezrobotny”, bo sam nie mógłby go sobie dostarczyć* ¹⁴).

Centralnym punktem zainteresowania Krokiewicza jest człowiek poj mowany jako cało cielesno-psychiczna, którego dusza obejmuje trzy dynamizmy: uczuciowy, wolitywny (resp. *chcenny, wolebny, ywowlony*) i mylowy. *wiat uczu*, podobnie jak *wiat my li*, jest hierarchiczny (*wra enia, pop dy, nami tno ci, wzruszenia, uczucia, prze ycia*). Istotne i charakterystyczne w tym kontek cie jest stanowisko zaj te przez Krokiewicza wobec tzw. intelektualizmu etycznego Sokratesa. Według Krokiewicza, Sokrates nie tylko nie uprawiał go, ale był jego przeciwnikiem (*kto wiadomie dopuszcza si złego i brzydkiego czynu, temu si tylko wydaje, i „wie”, jak nale y post powa , bo jego rzekoma „wiedza” etyczna nie jest wiedz rzeteln i yw , lecz wiedz pozorn i martw , wiedz tylko intelektualn , odcit od uczu , woli oraz czynów i dlatego czcz na podobie stwo czczych mniema* ¹⁵). Przeciwie stwem intelektualizmu etycznego była nowa wiedza etyczna Sokratesa, w której rozum, wola i uczucia stapiały si razem i tworzyły jedno *prze wiadczenie wewn trzne*¹⁶ (...) Istnieje tylko jedna cnota-wiedza (...) *mocna i sprawna m dro duchowa, polegaj ca na doskonałej spójni rozumu z o wiecon i opanowan przeze uczuciowo ci oraz wol czło-*

wieka i ujawniaj c si (koniecznie) w jego dobrych i pi knych czynach. Nazwa „wiedza” charakteryzowała ow czynn m dro jakby od wewn trznej, a nazwa „cnota” (dobra i pi kna sprawn o czynna) jakby od zewn trznej strony¹⁷. To etyczne stanowisko Krokiewicz dostrzegł tak e w filozofii Demokryta: *Teza o „pi knym i dobrym” współdziałaniu uczuciowo ci oraz woli Z panuj cym nad nimi rozumem była kluczow e tezy etyki i Sokratesa, i Demokryta. aden z trzech dynamizmów nie jest samowystarczalny. Dopiero sprz one z sob tworz twórcze napi cie, którego najwy szym wymiarem jest nad wiadomo ludzka.*

W zakresie bada nad etyk Homera Krokiewicz odkrył dwa prawa: *prawo silniejszego i prawo skruszonego serca (thymos damastheis)*. Drugie wyra a przekonanie, e główny o rodek kierowniczo-hierarchizuj cy człowieka znajduje si w sercu. W zakresie bada nad Sokratesem Krokiewicz wykazał jego pot n wra liwo uczuciow . Na najwy szym poziomie uczuciowo Sokratesa wyra ała si w jego *dajmonionie („Daimonion” Sokratesa robi wra enie przecucia, opartego na silnym egotyzmie i na swoistej, wyrwywaj cej si z wi zów intelektualnej wiedzy - intuicji uczuciowej*¹⁹). Najwi kszym dziełem Sokratesa jest jego własne ycie, które ma powszechn warto , gdy pokazuje, e zagadnienie stosunku do własnej egzystencji mo e zosta rozwiz ane w sposób pozytywny.

V. UCZNIOWIE²⁰ I KONTYNUATORZY. Wykładów Adama Krokiewicza słuchali mi dzy innymi: M. P kci ska, J. Doma ski, Z. Kubiak, W. Se ko, J. Wojtczak, H. Raciborska-Kołodziejska, J. Gułkowski, K. Augustyniak, L. Bobiaty ski, M. Cytowska, I. Danka, H. Gesztoft, A. Gór ska, M. Grzesiowski, H. Kupiszewski, J. Licho ska, H. Luciak, O. Jurewicz, J. Macjon, J. Ma kowski, H. Pie kos, Z. Piszczek, A. Rutkowski, I. Tomkowska, E. Weron, A. Wołoszynowa, A. Wołoszyn.

Kontynuatorami jego my li s : Maria P kci ska, Juliusz Doma ski, Jerzy Wojtczak, Robert Zaborowski.

VI. KOMENTARZ. My l Krokiewicza ewoluowała. Dla przykła du centralne w Okresie pó niejszym dla pojmowania filozofii greckiej poj cie *nad wiadomo ci*, które pojawiło si w 1971 r., jest antycypowane w 1937 r. (*twórcze spr enie przeciwie stw, zwane tak e „logosem”*) oraz w czasie pracy nad przekładem *Ennead* Plotyna (*Ale, cho my l jest jasna, trzeba j jeszcze prze y razem z «twórcz wizj »*²²). W 1964 r. my l ta zakiełkowała wyra niej (*my lenie intuicyjne (...) przebiega (...) poza wiadomo ci* ²³). Nast pnie Krokiewicz umieszczał poj cie *nad wiadomo* w cudzysłowie, potem - w 1974 r. -, w ostatniej pracy, poinformował, e *do przekonania, e przewodni ide filozofii greckiej stanowiła idea ludzkiej nad wiadomo-*

ci²⁴, doszedł w 1973 r. i e jest to my l, której nie zd ył dopracowa . Wyda-
je si , e swoj intuicj odno nie do nad wiadomo ci potwierdził dzi ki ba-
daniom nad Platonem (*Plotyn wysun ł na plan pierwszy nie tyle nauk Pla-
tona o ideach co nauk o „nad wiadomo ci” człowieka. (...) Plotyn w swoim
„wykładzie o nauce Platona” czyni ten motyw jej głównym motywem i okre-
la go jako „d enie wżwy (epheis)”²⁵. (...) Zdaje si , e istotn sił pla-
to skiego idealizmu była nie nauka o ideach, lecz, nauka o „nad wiadomo ci”
ludzkiej i e ona stanowiła główn przyczyn jego triumfu w przeszło sze set
lat po mierci Platona*)²⁶.

Wa ne jest tak e pytanie o pozycj serca, szczególnie w odniesieniu do
Krokiewiczowej interpretacji filozofii Demokryta. Z jednej strony Krokie-
wicz kładzie nacisk na serce sprz one z wol oraz na niekompletno ser-
ca i umysłu, która zachodzi, gdy działaj pojedynczo, w oderwaniu i izola-
cji od siebie. Z drugiej raz podkre la, e uczucia z istoty sprz one z wol
w stanie izolacji od rozumu tworzą dwujedni (resp. dwójni) i e centralnym
poj ciem etyki Demokryta jest *euthymie* (dobre serce), innym razem, e nad-
rz dny jest umysł (*O dobroci serca rozstrzyga jego postusze stwo wobec
umysłu*)²⁷. Nie zachował si jednak fragment Demokryta, w którym *thymos*
(*serce*) wyst piłby obok *noos* (*umysł*), ani tym bardziej był mu podpo-
rz dkowany. Skoro *serce* (= *uczuciowo oraz wola (...)*) mo e ywi pra-
gnienia dla człowieka szkodliwe²⁸, powstaje wa ne dla antropologii pyta-
nie, od czego zale y owo *mo e*. Istotn zasług Krokiewicza jest zwrócenie
uwagi na kluczow rol serca w filozofii człowieka (*skruszone serce, serce
dobre*) i podkre lenie faktu, e Grekom była ona znana²⁹.

Mimo wymienionych osi gni Krokiewicza, po 1945 roku próbowano
dewaluowa jego pozycj i dorobek: jego nazwisko bywało pomijane, a pra-
ce przemilczane. Zachowała si anonimowa, negatywna recenzja pracy *Ety-
ka Demokryta* z 1952 roku³⁰, w której uczyniono mu zarzut m. in. z *oderwania*
[filozofii Demokryta] *od warunków politycznych, w których ył ten wielki
materialista grecki oraz teologizacji etyki Demokryta*. Podobnie druk pracy
o Sokratesie, która ukazała si po o miu latach od jej uko czenia, był przez
siedem lat wstrzymywany przez cenzur .

Ciekawym byłoby doj , w jakim stopniu formuła Krokiewicza z 1947
roku (trzech *wa nych zdobyczy duchowej kultury minojskiej: miło ci, nie-
miertelnej duszy i wiele-jednego*)³¹ odpowiada pó niejszej z 1971 roku
(*przewodnia idea filozofii greckiej - idea nad wiadomo ci ludzkiej*) i czy
pokrywa si to z przesuni ciem akcentu z linii Orficy - Platon - Plotyn na
Arystotelesa³³. Czy Krokiewicz zmienił perspektyw i Platona jako cen-
tralnego filozofa staro ytno ci wyparł Arystoteles? Odpowied jest trudna,
gdy stanowisko Krokiewicza wzgl dem Arystotelesa zmieniało si : w latach
pi dziesi tych nie cenil go³⁴, natomiast w pocz tku lat siedemdziesi tych,

kiedy pracował nad ostatni swój księzkę, powiedział do Wiśniewskiego [redaktora PAX]: „Proszę pana, ja dotychczas nie znałem Arystotelesa. A to takie ciekawe!”³⁵. Powstaje pytanie, czy wypowiedź Krokiewicza odnosi się do tego, do czego on sam, inspirowany tylko myślą Arystotelesa, doszedł, czy też do tego, co w Arystotelesie znajduje się immanentnie³⁶.

Powstaje także pytanie: czy przełożenie przez Krokiewicza nacisku z idei na duszę w wykładzie filozofii Platona jest interpretacją neoplatonicką, czy właśnie przeciwnie, wskazuje źródło interpretacji neoplatonickich (*psyche* jako *ousia ontos ousa, bytnia bytowo bytująca*).

Résumé

Adam Krokiewicz (11 II 1890 - 4 III 1977), professeur de philologie classique à l'Université de Varsovie (1930-1939 et 1945-1960), auteur de 12 livres, dont *Nauka Epikura [La science d'Épicure]* 1929, *Studia orfickie [Les études orphiques, version abrégée reconstituée dont l'original a été détruit pendant l'insurrection de Varsovie en 1944]* 1947, *Sokrates* 1958, *Moralno Homera i etyka Hezjoda* 1959, *Sceptycyzm grecki* [2 vol.] 1964 et 1966, *Zarys filozofii greckiej [Le précis de la philosophie grecque, 2 vol.: De Thalès à Platon et Aristote, Pyrrhon et Plotin]* 1971 et 1974, des traductions (dont les *Enneades* de Plotin, 1959, les *Hypotyposes pyrrhoniens* de Sextus Empiricus, 1931 et de *De rerum natura* de Lucrèce, 1923) et de 78 articles. Il analysait les doctrines philosophiques dans leur développement; le platonisme comme l'idéalisme enrichi de la doctrine de la surconscience (le moi englobe le monde des idées). Selon Krokiewicz les philosophes grecs ont développé et révélé l'ancienne métaphysique minoenne dont les traces se trouvent dans l'enseignement orphique. Son dernier résultat était l'œuvre de Plotin. L'enseignement sur l'amour, sur l'union de la multiplicité avec l'unité et sur l'immortalité de l'âme humaine était le fil directeur de la philosophie grecque. La connaissance de la *réalité ultime* est possible à l'homme par la voie intuitive ou intellectuelle. Il existe deux systèmes de signalisation (sentiments et langage), deux types de connaissance et deux types de pensée (intuitive et intellectuelle). L'homme est une entité somatico-psychique. Son âme comprend trois dynamismes (sentiment, volonté et pensée), dont aucun lui seul n'est suffisant. Seule leur intégrité permet la formation de la pleine dimension humaine: sa surconscience.

Dans les poèmes d'Homère il a découvert deux lois de sa morale: *loi du plus fort et loi du cœur dompté* (cœur comme centre principal du comportement de l'homme); en ce qui concerne Socrate il a démontré son extrême sensibilité, dont la plus grande expression est son *daimon*. De même dans l'éthique de Démocrite sa notion essentielle (*euthymie*) est liée au cœur.

Przypisy:

¹ A. *rodka w Uczeniu Polscy XIX-XX stulecia*, t. 2: H-Ł, Aries, Warszawa 1994, s. 349-350 podaje następujące osiągnięcia naukowe Krokiewicza: „dokonał pionierskiej wyczerpującej analizy kanoniki, fizyki i etyki epikurejskiej oraz wyprowadził hedonizm tej szkoły z eutyminy demokrytowej; przedstawił genezę, rozwój i rolę sceptycyzmu w dziejach myśli greckiej i filozofii europejskiej; wskazał na zasadniczy wpływ koncepcji wczesnego orfizmu na filozofię Platona, ukazał związki neoplatonizmu Plotyna z kreteńskimi początkami cywilizacji greckiej, przedstawiając przesłanki o elementach przedhomeryckiego mitu o Orfeuszu w nurcie platońskim i podał hipotezę o związkach orfizmu z tradycją kreteńsko-minojską oraz odnalazł i wprowadził do współczesnej terminologii filozoficznej liczne odpowiedniki terminów Plotyna i podał w pierwotnym sensie takie pojęcia, jak materia, forma, idea, natura, przypadek, akt i in., a jego rozprawy zaliczył nie do deklamacji retorycznych, lecz do rodzaju diatrib, czyli gawęd z elementami improwizacji, bezceremonialnie mówiąc wobec języka i uwagami osobistymi; wyjął kwestię genezy nauki o czterech greckich stylach retorycznych; opracował źródłowy zarys syntetyczny, opisujący poglądy filozoficzne i przekonania obywatelskie Sokratesa, uwydatniając w oryginalny sposób jego dialektyczną pasję budowania wiedzy i uprawiania etyki zgodnej z postępowaniem; dowodził zasadniczej roli *O filozofii i Etyki Nikomachejskiej* Arystotelesa w ukształtowaniu się jego nauki o umyśle czynnym jako nabytym nawyku «stającym się» w chwilach kontemplowania Boga oraz w ukształtowaniu się całej późniejszej filozofii greckiej”.

² Por. „(...) w systematycznie prowadzonych studiach, drukowanych zwłaszcza na łamach „Kwartalnika Filozoficznego” przedstawił niemal całą filozofię starożytną (...)” (S. Borzym: *Panorama polskiej myśli filozoficznej*. PWN, Warszawa 1993, s. 281).

³ A. Krokiewicz: *Studia orfickie*. Trzaska, Evert i Michalski, Warszawa 1947, s. 36.

⁴ Idem: *Zarys filozofii greckiej (od Talesa do Platona)*. PAX, Warszawa 1971, s. 330.

⁵ Idem: *Sokrates*. PAX, Warszawa 1958, s. 114.

⁶ Idem: *Zarys filozofii greckiej...*, s. 304. Por.: „(...) od intelektualnej wiadomości człowieka do jego intuicyjnej nad wiadomości” (Tamże).

⁷ Por.: „(...) do jego intuicyjnej nad wiadomości, do wiata idei” (Tamże).

⁸ A. Krokiewicz: *Studia orfickie*, wyd. cyt., s. 74.

⁹ Tamże, s. 36.

¹⁰ Tamże.

¹¹ A. Krokiewicz: *Zarys filozofii greckiej...*, wyd. cyt., s. 10.

¹² Tamże.

¹³ Tamże, s. 11.

¹⁴ Idem: *Sceptycyzm grecki. Od Pirrona do Karneadesa*. PAX, Warszawa 1964, s. 277.

¹⁵ Idem: *Etyka Sokratesa*, w: „Filomata” 135, 1960, s. 259.

¹⁶ Idem: *Sokrates*, wyd. cyt., s. 79.

¹⁷ Idem: *Zarys filozofii greckiej...*, wyd. cyt., s. 279.

¹⁸ Tamże, s. 281.

¹⁹ A. Krokiewicz: *Sokrates*, wyd. cyt., s. 62.

²⁰ A. *rodka wymienia następujących uczniów Krokiewicza*: Z. Herbert, Z. Kubiak, J. Lichońska, J. Manteuffel, M. Mayowska, A. Sadurska, W. Strzelecki, L. Winniczuk (*Uczeniu Polscy...*, wyd. cyt., s. 349). Zbigniew Herbert

zapytany przez mnie w czerwcu 1997 r. o jego związek z Krokiewiczem, odpowiedział: „nie byłem jego uczniem; Krokiewicz przygarnął mnie, kiedy zostałem wyrzucony z Uniwersytetu”. Z. Herbert uważył się za ucznia Henryka Elzenberga.

²¹ A. Krokiewicz: *Wstęp* do: J. Rozwadowski: *Prawdy*. Instytut Literacki, Warszawa 1937, s. CVII. Por. tak *o sprzeczności*. Tam *o*, s. XLVIII.

²² Idem: *Wstęp tłumacza*, w: Plotyn: *Enneady*, t. 1. PWN, Warszawa 1959, s. XL.

²³ Idem: *Sceptycyzm grecki...*, wyd. cyt., s. 7.

²⁴ Idem: *Arystoteles, Pirron i Plotyn*. PAX, Warszawa 1974, s. 11.

²⁵ Idem: *Zarys filozofii greckiej...*, wyd. cyt, s. 330.

²⁶ Tam *o*, s. 331.

²⁷ A. Krokiewicz: *Zarys filozofii greckiej...* wyd. cyt, s. 229.

²⁸ Tam *o*, s. 148.

²⁹ Por.: „Opisane zasadnicze pragnienie człowieka wytycza kierunek, w jakim jego rozum ma się rozwijać i umacniać. I tylko w tym kierunku rozwijać się może rozum człowieka, a w przeciwnym – wraz z jego uczuciowością i wolą – nierozzerwalny związek wzajemny (...). Jeśli rozum rozwija się w innym kierunku, jeśli nie zdobywa się na właściwą wiedzę etyczną, to nigdy nie uzyska takiej mocy, by mógł kierować czynami (...).” (*Etyka Sokratesa*, wyd. cyt, s. 260). Por. tak *o*: „Demokryt zwracał się raczej do «serca», czyli do uczuciowości i woli niż do «umysłu» i do rozumu (*Etyka Demokryta i hedonizm Arystypa*. PAX. Warszawa 1960, s. 55). Oraz: „Otóż Demokryt nazywał cnotę szczytowo doskonałą spójnią «umysłu» i «serca» szczytowo doskonałą «eutyami»” (Tam *o*, s. 72).

³⁰ *In extenso* została opublikowana w: R. Zaborowski (red.): *Pamięci Profesora Adama Krokiewicza*, STAKROOS, Warszawa 1997. s. 104-106.

³¹ A. Krokiewicz: *Studia orfickie*, wyd. cyt, s. 36.

³² Idem: *Arystoteles, Pirron i Plotyn*, wyd. cyt, s. 11.

³³ Por.: „Nauka o ideach pozostaje w naszym związku z dokonaniem przez Platona odkryciem «nad wiadomością ludzką» (*Zarys filozofii greckiej...*, wyd. cyt, s. 328). Oraz „Jego [Platona] nauk o ideach przejął i poprawił Arystoteles (...). Zdaje się, że podobnie przejął i poprawił także nauk Platona o wiadomości i nad wiadomością ludzką (...).” (*Arystoteles, Pirron i Plotyn*, wyd. cyt, s. 8).

³⁴ Por.: „(...) Nie podjął natomiast zaproponowanego mu wykładu o Arystotelesie, o którym nie miał zbyt wysokiego mniemania. Nie czuł się przygotowany (ok. 1950 r.)” (E. Weron: *Wspomnienie*, w: R. Zaborowski, red.: *Pamięci Profesora Adama Krokiewicza*, wyd. cyt, s. 121). Ze *Spisu wykładów na rok akademicki 1937-1938, 1938-1939 i 1948-1949* dowiadujemy się, że Krokiewicz prowadził kolejno *Seminarium filozofii greckiej wspólnie z prof. J. Łukasiewiczem (Analityki Arystoteles)*, *Seminarium z filozofii greckiej (Arystoteles De interpretatione)*, *wspólnie z prof. J. Łukasiewiczem i Platonem i Arystoteles*.

³⁵ J. Domański: *Przedmowa* do: A. Krokiewicz: *Zarys filozofii greckiej*. Aletheia, Warszawa 1995, s. 7.

³⁶ Por.: „Równocześnie z tymi za witało mi przekonanie, że teza o nad wiadomości ludzkiej była przewodnią ideą filozofii greckiej od najdawniejszych czasów (orfizm (...)) a do neoplatonizmu Plotyna” (*Arystoteles, Pirron i Plotyn*, wyd. cyt, s. 8). I nieco dalej: „Platon opisał swój osobisty dar nad wiadomością dokładnie (zwłaszcza w „VII Liście” (...)), ale nie próbował wyjawić go naukowo, czyli «fizycznie». Zrobił to, jak się starałem wykazać, dopiero Arystoteles (Tam *o*, s. 10).